

JAARVERSLAG 2017 EN BEGROTING 2018

STICHTING BIOWETENSCHAPPEN EN MAATSCHAPPIJ

Maart 2018

Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag

t +31(0)70 349 5402
e info@biomaatschappij.nl
w www.biomaatschappij.nl

Stichting Biowetenschappen
en Maatschappij
is ondergebracht bij ZonMw

INHOUD

- In het kort
- Jaarverslag 2017
 - Bestuurssamenstelling
 - Evaluatie
 - Publicatie cahiers
 - Marketing cahiers
- Financiën 2017
- Begroting 2018
- Uitsplitsing begroting 2018 - 2019
- Realisatie 2016–2017 en begroting 2018-2021

In het kort

In 2017 publiceerde BWM weer vier cahiers over actuele maatschappelijke thema's. De activiteiten en het bestuur van de stichting werden geëvalueerd en er werden nieuwe stappen gezet op het gebied van digitale communicatiemiddelen.

In dit jaarverslag worden de activiteiten beschreven die in 2017 zijn ontplooid. Ook bevat dit document de gerealiseerde cijfers van 2017 en de begroting voor de komende jaren.

Bestuurssamenstelling

Het bestuur van de stichting Biowetenschappen en Maatschappij bestaat statutair uit maximaal 12 bestuursleden. De bestuursleden worden gekozen op basis van hun expertise, netwerk in de wetenschap en affiniteit met wetenschapscommunicatie.

De samenstelling van het bestuur bleef in 2017 hetzelfde: er werden geen nieuwe bestuursleden benoemd en er nam niemand afscheid.

Evaluatie

Op 27-2-2017 is de stichting geëvalueerd door een door NWO en ZonMw geïnstalleerde evaluatiecommissie, bestaande uit mw. prof. dr. L.J. Gunning-Schepers (Universiteitshoogleraar Gezondheid en Maatschappij aan de Universiteit van Amsterdam), mw. prof. dr. A.L. Bredenoord (hoogleraar Ethiek van Biomedische wetenschappen aan het UMCU), dhr. prof. dr. ir. R. Rabbinge (emeritus universiteitshoogleraar Duurzame ontwikkeling en voedselzekerheid aan de Wageningen University & Research) en dhr. prof. dr. M.M. Levi (voorheen Raad van Bestuur AMC, momenteel chief executive University College London Hospitals). Samenvattend is de conclusie van de evaluatiecommissie dat BWM nog steeds een actuele doelstelling heeft, en kwalitatief goede cahiers maakt, maar onvoldoende de doelgroep bereikt. Er moet meer aandacht worden besteed aan de marketing van de cahiers, en aan moderne en digitale communicatiemiddelen.

Het bestuur onderschrijft de conclusies van de evaluatiecommissie en heeft diverse verbeterprojecten lopen om het bereik te vergroten. De volgende acties zijn in 2017 ondernomen:

- Allianties: contact gezocht met organisaties voor maatschappelijk debat, zoals de Anatomische Les, De Balie en de Rode Hoed, contact gezocht met grote kranten, en contact gezocht met NWO / ZonMw om marketing van wetenschapscommunicatie beter op elkaar te laten aansluiten. Diverse contacten zijn gelegd maar hieruit vloeien nog geen concrete samenwerkingsverbanden.
- Marketing: betere verspreiding van de inhoud van de cahiers is een prioriteit. Het doel van de inhoud van de cahiers is het faciliteren van het maatschappelijk debat; het aanbieden van betrouwbare, volledige en leesbare informatie als noodzakelijke voorwaarde voor dat debat. Het opstarten van dit debat is geen doelstelling van BWM, daarvoor zijn we als organisatie te klein. Wel zouden we online beter gevonden moeten worden en meer bekendheid moeten genereren als kennisorganisatie. In samenwerking met onze vormgever en een externe communicatieadviseur wordt de online zichtbaarheid van BWM nieuw leven ingeblazen. Onderdeel van het plan zijn verbeteringen op de website, het online aanbieden van geselecteerde inhoud uit de cahiers, en een Facebook campagne (start: begin 2018). Doelen van dit plan zijn: vergroten van het aantal bezoekers aan onze website en social media, verhogen van de interactie met die bezoekers, en het verkrijgen van meer nieuwsbriefinschrijvingen, cahierbestellingen en abonnees.
- Doelgroep: in 2018 zal er een doelgroeponderzoek worden uitgevoerd onder de abonnees en lezers van de cahiers om te bepalen hoe we onze doelgroep het beste kunnen bereiken en

vergroten. Het onderzoek wordt uitgevoerd door leerbedrijf Scompany van de Hogeschool Utrecht. De resultaten worden verwacht in april 2018.

- Bestuur: er worden nieuwe kandidaat-bestuursleden gezocht om het bestuur te versterken, met extra aandacht voor expertise op het gebied van marketing, wetenschapscommunicatie en maatschappelijk debat.

Publicatie cahiers

De thema's van 2017 zijn gepubliceerd in maart, juni, september en december. De thema's werden bepaald door het bestuur op basis van input van bestuursleden, redactieleden en lezers, en op basis van de agenda van maatschappelijke organisaties zoals ZonMw, NWO, het Rathenau Instituut en de Nationale Wetenschapsagenda.

- Het 1^e cahier van 2017 is gepubliceerd op 21 maart: 'Rassenwaan: het misbruik van de wetenschap in racisme'. De redactie van dit cahier bestond uit Joep Geraedts (emeritus hoogleraar Genetica en Celbiologie aan de Universiteit Maastricht en lid van de Adviesraad van de stichting Biowetenschappen en Maatschappij), Jannes van Everdingen (voorzitter stichting Biowetenschappen en Maatschappij), Bas Defize (docent aan het Utrecht University College en bestuurslid van de stichting Biowetenschappen en Maatschappij) en Rob Buiter (freelance wetenschapsjournalist). Met een voorwoord van Jelle Reumer (hoogleraar Vertebraten paleontologie aan de Universiteit Utrecht).
- Het 2^e cahier van 2017, 'Proeven met mensen: van wantoestanden tot geïnformeerde toestemming' werd gepubliceerd op 6 juni 2017. De redactie van dit cahier bestond uit Adam Cohen (directeur van het Centre for Human Drug Research (CHDR) en hoogleraar Klinische Farmacologie aan de Universiteit Leiden), Agnes van der Heide (hoogleraar Besluitvorming en zorg rond het levenseinde, bestuurslid FEDERA), Mariëtte van den Hoven (ethicus, senior onderzoeker Ethiek Instituut, Universiteit Utrecht en bestuurslid stichting Biowetenschappen en Maatschappij), Jannes van Everdingen (voorzitter stichting Biowetenschappen en Maatschappij) en Astrid van de Graaf (freelance wetenschapsjournalist). Met een voorwoord van Joop van Gerven (voorzitter a.i. van de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek).
- Het 3^e cahier van 2017, 'Van slaapkamer naar laboratorium: de stand van de voortplantingsgeneeskunde' werd gepubliceerd op 26 september 2017. De redactie van dit cahier bestond uit Bernard Roelen (universitair hoofddocent aan het departement Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren van de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht), Ben Hamel (bestuurslid van de stichting Biowetenschappen en Maatschappij en emeritus hoogleraar klinische genetica aan het Radboudumc in Nijmegen), Mariëtte van den Hoven (ethicus, senior onderzoeker Ethiek Instituut, Universiteit Utrecht en bestuurslid stichting Biowetenschappen en Maatschappij) en Rob Buiter (freelance wetenschapsjournalist). Met een voorwoord van IVF-pionier Bert Alberda.
- Het 4^e cahier van 2017, 'Schimmels: van plaag tot bouwmeester' werd gepubliceerd op 5 december 2017. Dit cahier werd samengesteld door Han Wösten (hoogleraar Microbiologie en onderwijsdirecteur Biologie en Biosciences aan de Universiteit Utrecht), Wiel Hoekstra (emeritus hoogleraar Algemene Microbiologie en bestuurslid van de stichting Biowetenschappen en Maatschappij) en Astrid van de Graaf (freelance wetenschapsjournalist). Aan het cahier werkten wetenschappers en specialisten mee van onder meer het Westerdijk Instituut, Universiteit Utrecht, UMC Utrecht, Wageningen

University & Research, University of Central Florida, NIOO-KNAW en Radboudumc. Met een voorwoord van Jet Bussemaker, oud-minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Marketing cahiers

Vanuit het bureau worden diverse acties ondernomen om publiciteit voor de cahiers te verkrijgen, wat resulteert in een groeiend aantal bestellingen, online links, en recensies (bijvoorbeeld in Bionieuws, NVOX, en door NBD Biblion richting alle bibliotheken).

Een voorbeeld van feedback die we kregen van een van onze auteurs: “Ik heb met grote interesse het cahier Schimmels: van plaag tot bouwmeester door gebladerd. Ik ben onder de indruk van de compacte vorm met toch diepgaande informatie over schimmels in brede zin. Ik zal het cahier met plezier aanbevelen bij mijn achterban.”

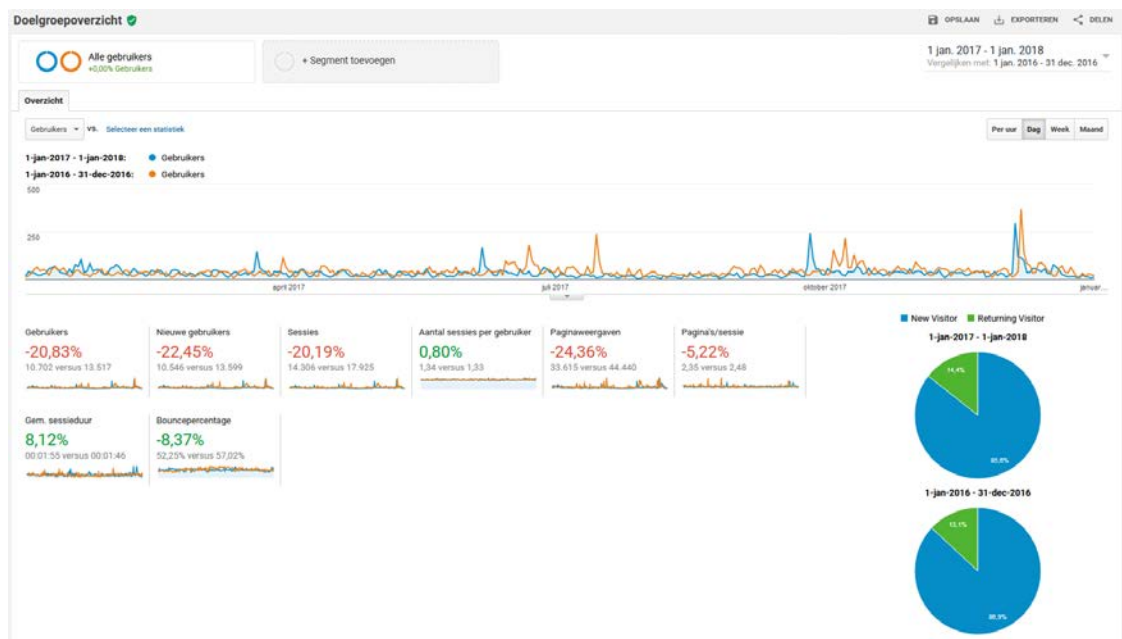
Promotieactiviteiten afgelopen jaar:

- Januari: op de NIBI conferentie hebben we een stand bemand en cahiers verkocht aan biologiedocenten en TOA's.
- Februari: bij het Science Café 'Infecties de baas blijven' te Deventer lag het cahier Antibioticaresistentie ter inzage.
- Maart: op het Symposium Rassenwaan in Eijsden lag het cahier Rassenwaan ter inzage.
- Maart: we hebben jaarlijks overleg met het ministerie van OC&W
- Juni: op de Federadag werd ons cahier 'Proeven op mensen' gepresenteerd door ons bestuurslid Wiel Hoekstra.
- Juni: voor het Forum Biotechnologie en Genetica leverde ons bestuurslid Wiel Hoekstra een bijdrage aan de vergadering van experts.
- Augustus: op een consensusbijeenkomst van de Federatie van Medisch Specialisten werden cahiers uitgedeeld aan de deelnemers.
- September: met NEMO Kennislink Live organiseerden we een discussieavond over voortplantingsgeneeskunde, waar ook het cahier werd gepromoot.
- Oktober: op het SynCity Film- en Kunstfestival over synthetische biologie lagen cahiers ter inzage.
- Oktober: op de Publieksdag van de Hersenstichting hebben we een stand bemand en cahiers verkocht aan geïnteresseerden.
- November: bij de themamiddag "Groen in de stad in samenhang met klimaatverandering en gezondheid" heeft ons bestuurslid Wiel Hoekstra een bijdrage geleverd, en de cahiers Klimaatverandering en Biodiversiteit zijn ter inzage toegestuurd.

Statistieken online bereik:

- Websitebezoekers: 10.702 (13.517 in 2016)
- Website paginaviews: 33.615 (44.440 in 2016)
- Bouncepercentage: 52% (57% in 2016)
- PDF downloads: 5.309 (6.671 in 2016)
- Facebook volgers: 480 (477 begin 2017)
- Twitervolgers: 264 (237 begin 2017)
- LinkedIn volgers bedrijfspagina: 29, 3-5% engagement
- Nieuwsbrief abonnees: 1.672 (start 2017 met 1.453)

- Nieuwsbrief gebruik: ongeveer 45% opent de nieuwsbrief en 15-30% klikt op 1 of meer van de links.

- Het aantal bezoekers van de website daalde met 21% ten opzichte van vorig jaar, naar 10.702 bezoekers (13.517 in 2016). Ook het aantal bekeken pagina's daalde, naar zo'n 33.615 paginaweergaven dit jaar (44.440 in 2016). Het bouncepercentage en de gemiddelde sessieduur verbeterden iets, maar het aantal sessies en het aantal bekeken pagina's per sessie waren in 2017 minder goed dan in 2016. Een verklaring voor deze daling is dat er slechts ieder kwartaal nieuws op de website wordt geplaatst. Dat is weinig, er zou vaker nieuws kunnen worden gepubliceerd. Ook blijken er technische problemen te zijn met de serverinstellingen en Google Analytics omgeving. Deze problemen worden in 2018 aangepakt.
- Er zijn 5.309 cahiers gedownload. De meest populaire PDF's waren die van cahiers Ons Microbioom, Schimmels, Antibioticaresistentie, en Proeven met Mensen. Cahier Schimmels is in de 3 maanden dat het cahier uit is al meer dan 660 keer gedownload.
- Om het bereik van onze social media te vergroten wordt in 2018 een campagne gestart.

Resultaten NEMO Kennislink

Door middel van een samenwerking met NEMO Kennislink biedt BWM de inhoud van de cahiers ook in artikelvorm op internet aan, via Kennislink.nl. Deze artikelen zijn individueel te vinden en bevorderen de algehele vindbaarheid van de inhoud van de cahiers. Ook kunnen individuele artikelen makkelijker gedeeld worden met websites, tijdschriften en kranten. Via Kennislink bereiken wij een specifieke doelgroep: Kennislink heeft een zeer groot lezerspubliek onder scholieren en docenten in het voortgezet onderwijs. Kennislink heeft in 2017 een nieuwe vormgeving gelanceerd, die nog meer gericht is op een lezersgroep die vooral via mobiele telefoon en tablet de artikelen leest. In 2017 werden weer alle vier de BWM-cahiers online gezet door middel van themapagina's op www.kennislink.nl. Ook werden de cahiers genoemd in de nieuwsbrieven en social media uitingen van Kennislink. Rapportages van Kennislink tonen aan dat de pagina's goed bekeken worden. De

zichtbaarheid van de themapagina's op Kennislink steeg in 2017 naar 175.000 bezoekers en 250.000 pageviews.

Ontwikkeling van moderne communicatiemiddelen: digitaal publiceren

BWM ontwikkelt naast gedrukte cahiers ook digitale communicatiemiddelen. Online media zijn de informatiedragers van de toekomst, maar mensen willen ook van papier blijven lezen. BWM hanteert daarom voorlopig een duale strategie, waarin gedrukt en online publicatie gecombineerd wordt.

Abonnementen en losse verkoop cahiers

De stichting streeft naar een jaarlijkse stijging in het bereik van de cahiers, in gedrukte vorm en digitaal, via de website, de nieuwsbrief en de Kennislink themapagina's. We meten de verkoop en de online statistieken. Van de cahiers die worden aangeschaft voor gebruik in het onderwijs en de uitleen in bibliotheken wordt verwacht dat ze vele malen worden gebruikt, maar hiervoor hebben we momenteel geen meetinstrument.

- In 2017 kwamen er 27 nieuwe abonnementen en 35 opzeggingen. (2016: 45 af en 15 bij) Er zijn eind 2017 662 abonnementen, waarvan 54 gratis. De abonnees ontvangen alle vier de publicaties, dit komt neer op 2.648 cahiers per jaar.
- Bijna alle abonnees hebben hun jaarfactuur betaald. Er zijn 6 abonnementen stopgezet vanwege wanbetalers waarvan geen reactie werd verkregen.
- Als er een reden werd gegeven voor stopzetting was dat vaak te weinig tijd om te lezen, overlijden of pensionering.
- Er werden iets meer losse cahiers besteld dan vorig jaar: 1.402 (ten opzichte van 1.193 in 2016), waaronder 300 cahiers Proeven met Mensen voor het CHDR, 150 cahiers Rassenwaan voor de Hogeschool van Amsterdam, 150 cahiers Microbioom voor de WUR, en 50 cahiers Proeven met Mensen voor de Federa. 300 exemplaren van cahier 'Het menselijk lichaam' werden gratis weggegeven op een consensusbijeenkomst georganiseerd door de Federatie van Medisch specialisten.

Financiën 2017

De uitgaven voor 2017 zijn in grote lijnen binnen budget gebleven. Er zijn onverwachte kosten gemaakt voor de website en voor de incidentele inzet van een vervanger tijdens een ziekteperiode van de bureaucoördinator, maar op de andere posten zijn we soms ruim binnen budget gebleven. De inkomsten uit de losse verkoop van cahiers zijn hoger dan verwacht, maar de inkomsten vanuit samenwerkingsverbanden en sponsoring voor cahiers is wat achtergebleven, waardoor het totaal in lijn is met de begroting.

BATEN

Subsidie-inkomsten

De bijdrage van OC&W bestaat uit een jaarlijkse subsidie van bijna € 235.000,-. In het kader van een looncompensatie werd eind 2016 door NWO structureel € 7.000,- per jaar extra aan BWM toegekend. Ook werd er een aanvullende looncompensatie van ZonMw van structureel € 4.000,- per jaar toegekend. Hierdoor komen de vaste inkomsten van de stichting uit op € 246.000,-. De toegezegde subsidiebedragen voor BWM zijn opgenomen in de NWO begroting tot en met het jaar 2022.

Cahierinkomsten

De inkomsten uit losse bestellingen bedragen in 2017 ongeveer € 8.485 op basis van 1.402 los verkochte cahiers. Dat is minder dan in 2016, omdat we toen een grote bestelling van het RIVM kregen. Houden we die bestelling buiten beschouwing, dan is het aantal losse bestellingen dit jaar iets gestegen (1.402 versus 1.193 in 2016).

De totale cahierinkomsten uit abonnementen en bestellingen bedragen bijna € 30.000,- op basis van 662 abonnementen en 1.402 los verkochte cahiers (€ 32.476 in 2016).

LASTEN

Bureaunkosten binnen budget in 2017

Het bureau van de stichting is sinds 1 januari 2014 gehuisvest bij ZonMw. Voor de huisvesting van het bureau geeft ZonMw BWM een korting op het commerciële tarief. De personeels- en huisvestingskosten worden ieder jaar volgens afspraak met 2% verhoogd. De bestuursleden van de stichting ontvangen geen salaris, alleen een vergoeding van gemaakte reiskosten. De bureaunkosten zijn in 2017 uitgegeven volgens planning, en binnen budget gebleven.

Cahierkosten binnen budget in 2017

Ook de kosten voor de productie van de cahiers en de distributie daarvan zijn binnen budget gebleven.

Kennisoverdrachtskosten niet binnen budget in 2017

In 2017 werden onvoorziene kosten gemaakt voor de website en voor het inhuren van een tijdelijke kracht tijdens de ziekteperiode van de bureaucoördinator. Daardoor werden er meer kosten gemaakt dan begroot. Verder werd de samenwerking met NEMO Kennislink door middel van themapagina's op Kennislink.nl voortgezet, met dezelfde kosten.

RESULTAAT 2017

In 2017 publiceerde BWM weer vier cahiers over actuele maatschappelijke thema's. De activiteiten en het bestuur van de stichting werden geëvalueerd en er werden nieuwe stappen gezet op het gebied van digitale communicatiemiddelen. Het online bereik van de stichting stagneert in 2017, wat aangeeft dat er meer aandacht moet komen voor de online communicatie van de stichting. Die strategische keuze is ook gemaakt en hierin zal worden geïnvesteerd in 2018. De inkomsten uit cahiers zijn iets lager dan vorig jaar, maar het aantal losse bestellingen is gestegen. Het aantal abonnementen is iets gedaald. De uitgaven zijn grotendeels volgens de begroting.

De inkomsten over 2017 bedragen € 275.760. De totale lasten bedroegen € 273.539. Hierdoor wordt er dit jaar niet ingeteerd op de reserves. Per 1 januari 2018 zullen de reserves nog € 85.575 bedragen.

Begroting 2018

Hieronder wordt een toelichting gegeven op de aanpassingen voor de begroting voor 2018 en verder.

BATEN

De toegezegde subsidiebedragen voor BWM zijn opgenomen in de NWO-begroting tot en met het jaar 2022.

Om het verlies te beperken wordt er naast de focus op online promotie, ook gestuurd op het stimuleren van de cahierverkoop en het vinden van externe financiering voor cahiers. Zowel qua inhoud (aandragen onderwerpen en experts), publiciteit (verspreiding) als financiering van de boekjes (afname van een partij, bijdrage aan de drukkosten) wordt getracht aan te sluiten bij vooraanstaande organisaties in het veld.

Met de huidige bezetting wordt jaarlijks slechts een bescheiden groei gerealiseerd. Grote afnamen van cahiers zijn moeilijk te voorspellen voor de toekomst.

LASTEN

Cahiers

Gedurende 2018 zullen weer 4 cahiers gemaakt worden, en daarnaast worden diverse online publicaties gerealiseerd. Hiervoor wordt extra geïnvesteerd in online middelen en advisering.

Kennisoverdracht

De samenwerking met Kennislink is nog steeds succesvol en zorgt voor veel bezoekers van de themapagina's en de website van BWM. We willen daarom de themapagina's op Kennislink in 2018 voortzetten, en uitbreiden met nogmaals een gezamenlijke discussieavond over een actueel thema.

Bureau

De personeelskosten van het bureau zullen in 2018 niet stijgen, afgezien van inflatiecorrectie. Andere bureau-uitgaven worden zo sober mogelijk gehouden.

TOTALE UITGAVEN EN FINANCIERING LANGE TERMIJN

De uitgaven van de stichting zijn volgens de begroting voor 2018 € 1.450 meer dan de inkomsten en daardoor zal in 2018 worden ingeteerd op de reserves. Dit is ook voorzien voor de jaren na 2019. Een beperkt gebruik van de reserves is acceptabel. Indien in de toekomst de reserves terugvallen tot minder dan € 50.000,-, zal wellicht het aantal activiteiten moeten worden teruggebracht, of moeten kosten op een andere manier worden bespaard, maar naar verwachting is dit in de komende periode nog niet aan de orde.

Uitsplitsing begroting 2018 - 2019

BUREAU	Begroting 2017	2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Kosten personeel en huisvesting*	120.686	120.686	123.100	125.562
Reis- en verblijfkosten	500	316	500	500
Vergaderkosten	3.000	2.787	3.000	3.000
Kantoorartikelen	500	194	500	500
Cadeau's (representatie)	350	238	350	350
Totaal bureaunkosten	125.036	124.221	127.450	129.912

CAHIERS	Begroting 2017	2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Cahier 1	29.000	20.992	28.000	28.000
Cahier 2	29.000	32.379	28.000	28.000
Cahier 3	29.000	26.771	28.000	28.000
Cahier 4	29.000	26.407	28.000	28.000
Distributie	15.000	20.351	12.000	12.000
Totaal cahiers	131.000	126.900	124.000	124.000

KENNISOVERDRACHT	Begroting 2017	2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Congressen en evenementen	2.000	696	1.500	1.500
Onderhoud website	2.500	2.380	2.500	2.500
Samenwerking NEMO Kennislink	10.000	10.907	11.000	11.000
Onderwijs	0		0	0
Digitale media	3.500	2.526	10.000	5.000
Onvoorzien	1.000	5.909	1.000	1.000
Totaal kennisoverdracht	19.000	22.418	26.000	21.000

Totaal begroting	275.036	273.539	277.450	274.912
------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

* Voor de huisvesting van het bureau geeft ZonMw BWM een korting op het reguliere tarief
ZonMw en BWM hebben afgesproken dat de doorberekende loonkosten met 2% stijgen per jaar.

Realisatie 2016-2017 en begroting 2018-2021

BATEN	2016	2017	Budget 2018	Budget 2019	Budget 2020	Budget 2021
Bijdrage OC&W	221.562	235.000	235.000	235.000	235.000	235.000
Looncompensatie NWO	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Extra looncompensatie ZonMw		4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Verkoop cahiers	23.475	28.500	25.000	25.000	25.000	25.000
Extern verkregen financiering cahiers	9.000	1.260	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal baten	261.037	275.760	276.000	276.000	276.000	276.000
LASTEN	2016	2017	Budget 2018	Budget 2019	Budget 2020	Budget 2021
Bureaunkosten	121.229	124.220	127.450	129.912	132.423	134.985
Cahierkosten	127.878	126.901	124.000	124.000	124.000	124.000
Kennisoverdracht	20.594	22.418	26.000	21.000	21.000	21.000
Totaal lasten	269.700	273.539	277.450	274.912	277.423	279.985
Reserve per 1 januari	92.017	83.354	85.575	84.125	85.213	83.789
Baten -/- lasten	-8.663	2.221	-1.450	1.088	-1.423	-3.985
Reserve per 31 december	83.354	85.575	84.125	85.213	83.789	79.804